

KURS PRZEWODNIKOWSKI

Celem kursu jest przygotowanie członka ZHP do bycia instruktorem ZHP. Kurs jest także obowiązkowym elementem (obok kursu drużynowych wybranej metodyki) w procesie kształcenia drużynowych w ZHP.

Idea stopnia

Swoją postawą propaguje harcerski system wartości wynikający z Przysięgi i Prawa Harcerskiego. Poznaje siebie i motywy swojego postępowania. Pracuje nad własnymi słabościami i rozwija zdolności. Jest wzorem dla harcerzy. We współdziałaniu z dziećmi i młodzieżą znajduje radość, umie być starszym kolegą i przewodnikiem. Bierze aktywny udział w życiu drużyny, świadomie stosując metodę harcerską i wykorzystując przykład osobisty do realizacji celów wychowawczych. Ma poczucie odpowiedzialności za pracę i powierzoną grupę. Współtworzy hufcową wspólnotę. Ma świadomość wychowawczej roli służby w harcerstwie.

Wytyczne dla kursów obowiązkowych w procesie kształcenia drużynowych ZHP

Czym jest standard i z czego się składa?

- Standard kursu określa minimum obowiązkowych treści, które kadra kursu powinna przekazać jego uczestnikom w czasie nie krótszym niż zakłada minimalny czas całościowy kursu.
- W kolumnie „Uwagi” standard zawiera nieobowiązkowe praktyczne wskazówki mające wspomóc komendy kursów w tworzeniu ich programów, np. sugerowane formy (w tym oznaczenie treści, które można zrealizować w e-learningu, które powinny się znaleźć w praktyce kursowej, a także treści wymagających wyłącznie zwięzłego omówienia), propozycje łączenia treści oraz propozycje uzupełniania treści obowiązkowych dodatkowymi zagadnieniami.
- Proponowany czas potrzebny do zrealizowania poszczególnych bloków podany został w tabeli w pkt. 3 niniejszego dokumentu.
- Nierozdzielalną częścią standardu są wytyczne podzielone na: część wspólną (dla wszystkich kursów obowiązkowych w procesie kształcenia drużynowych w ZHP) oraz część szczegółową (odpowiadającą na specyfikę każdego z nich). Obie części wytycznych są dla komend kursów wiążące.
- Standard nie jest tożsamy z programem kursu ani jego harmonogramem. Każdorazowo kadra kursu musi podjąć decyzję, jakie cele przed sobą stawia (zarówno wynikające wprost z idei stopnia przewodnika, jak i specyficzne dla danego środowiska) i według nich zaplanować kurs. Dopiero mając wizję kursu, warto zweryfikować, czy jest ona w zgodna ze standardem i ewentualnie nanieść odpowiednie poprawki.
- Standard nie wyczerpuje poradnictwa w zakresie organizacji kursów obowiązkowych w procesie kształcenia drużynowych ZHP. Opracowane materiały można znaleźć m.in. w Centralnym Banku Pomysłów np. Jak zrobić dobry kurs przewodnikowski.

Metoda harcerska na kursie

- Całość kursu jest prowadzona metodą harcerską, dlatego realizacja standardu to nie tylko przekazanie wiedzy, ale przede wszystkim doskonalenie umiejętności i kształtowanie postaw - wymagające całej sfery wewnętrznego przeżycia: **obrzędowości, przygody czy puszczania**. Zgodnie z przestaniem hm. Stefana Mirowskiego „Kurs instruktorski nie można odbyć. Kurs trzeba przeżyć”.
- Zachowując „przeżyciowy” charakter kursu i dobierając atrakcyjne, aktywne formy, należy jednak unikać przerostu formy nad treścią. Podczas kursu oddziałujemy na uczestników zarówno treścią, jak i formą. W kolumnie „Uwagi” zaznaczono zagadnienia, które w większości przypadków wymagają jedynie zwięzłego omówienia (szczególnie w przypadku kształcenia osób dorosłych może się ono odbyć w formie wykładu) lub z powodzeniem mogą być zrealizowane w formie e-learningu. Zgodnie z metodą harcerską najbardziej pożądaną formą kształcenia jest „uczenie w działaniu”. Należy unikać nadmiaru form metaforycznych, koncentrując się na realnych, osobistych doświadczeniach uczestników.
- Duża część ujętych w standardzie treści powinna być realizowana w ramach praktyki kursowej, w toku codziennej pracy drużyny kursowej (zostały one wskazane w kolumnie „Uwagi”).

Budowanie programu kursu

- Tworząc program kursu, należy wziąć pod uwagę specyfikę środowiska, w którym kurs się odbywa. Dostosowanie programu może odbywać się zarówno poprzez poszerzenie go o dodatkowe treści - adekwatnie do potrzeb i możliwości środowiska, jak i ograniczenie treści, co do których wiadomo, że są uczestnikom znane. Decyzję o ewentualnym ograniczeniu treści należy podjąć dopiero po zakończeniu rekrutacji. Warunkiem ograniczenia zakresu treści w programie kursu jest potwierdzenie znajomości

tych zagadnień przez uczestników (np. poprzez udokumentowany wcześniejszy udział w formach doskonalących im poświęconym).

- Układ treści w standardzie jest odzwierciedleniem relacji między poszczególnymi zagadnieniami, ale nie jest to jedyny sposób, w jaki mogą one zostać zaprezentowane. Budowanie programu kursu powinno być dla jego komendy twórczym wyzwaniem. **Treści kursu warto łączyć i nawiązywać jednymi do drugich**, pokazując w ten sposób spójność i wzajemne powiązanie elementów metody harcerskiej.
- Każdy blok zajęć został opatrzony sugerowanym czasem jego realizacji (w **godzinach zegarowych**). Liczba godzin odzwierciedla wagę zagadnienia, jego rozległość i stopień złożoności. Szczegółowe rozpisanie czasu bloków według składających się na nie treści można znaleźć w Centralnym Banku Pomysłów (pt. Czas potrzebny na realizację poszczególnych zagadnień w nowych standardach kursów obowiązkowych w procesie kształcenia drużynowych ZHP) i traktować jako element poradnictwa.
- Łączenie treści może pomóc wygospodarować więcej czasu na te zagadnienia, które kadra kursu, znając swoich kursantów, uzna za wymagające szerszego potraktowania/rozwinęcia. Zgodnie z wyznaczonymi celami kursu komenda może **modyfikować czas** przeznaczony na **poszczególne bloki**. Jedynym ograniczeniem jest **minimalny czas całościowy kursu**, który nie powinien być krótszy niż przewiduje standard.
- W kolumnie „Uwagi” zaznaczono także treści, które z powodzeniem można zrealizować w formie **zadań kursowych** (indywidualnie lub zespołowo, w tym w ramach platformy e-learningowej). Takie treści wymagają jednak zawsze **podsumowania** w formie spotkania tradycyjnego.
- Traktując kształcenie jak proces, nie zaś wydarzenie, zaleca się, aby **uelastyczyć formę kursów**, które poza biwakami lub zimowiskami/obozami mogą także składać się z pojedynczych zbiorów/przedsięwzięć. Wybierając optymalne rozwiązania organizacyjne, zarówno dla kadry, jak i uczestników kursu, warto pamiętać, że choć procesy grupowe zachodzą nie tylko podczas wspólnych wyjazdów, to w takich warunkach uwypuklają się najmocniej. Obrana forma kursu musi dać jego kadrze szansę dobrego poznania nie tylko wiedzy i umiejętności kursantów, lecz także ich postaw. Zorganizowanie całego kursu wyłącznie w formie cyklu zbiorów z pewnością nie spełnia powyższego kryterium - standard nie przewiduje więc takiej możliwości.
- Każdy kurs jest niepowtarzalnym wydarzeniem, a o jego wyjątkowości decyduje m.in. specyficzna atmosfera i „klimat” budowany przez kadrę i wszystkich jego uczestników. Narzędziem wspierającym organizatorów kursu w tym zakresie jest **obrzędowość**, którą każdy kurs powinien posiadać. Ważny element kursu stanowić powinny **ogniska**.
- Każdy kurs, bez względu na przyjętą formułę, powinien zapewniać **kontakt z przyrodą**, wykorzystywać **elementy wędrówki** oraz stwarzać pole do pełnienia służby.

Praca z kursantami podczas kursu

- Program kursu powinien uwzględniać **system motywowania i wyróżniania kursantów**.
- Istotnym elementem procesu kształcenia jest **relacja pomiędzy kadrą kursu a jego uczestnikami**, która nie powinna ograniczać się jedynie do styczności podczas kursowych biwaków. Budowanie tej relacji rozpoczynać się powinno już na etapie komunikacji przed kursem.
- Elementem każdego kursu powinny być **formy indywidualnego kontaktu z uczestnikami**, dające możliwość bieżącego obserwowania ich w działaniu oraz przekazania informacji zwrotnej (np. rozmowy instruktorskie, konsultacje prac kursowych, wizytacje, współpraca z opiekunami prób, opinie dla uczestników po zakończeniu kursu).

Wytyczne szczegółowe dla kursu przewodnikowskiego

- Treści kursu wynikają wprost z **idei stopnia przewodniczk/przewodnika** (co ma swoje odzwierciedlenie w poniżej tabeli), warto wokół niej (oraz treści Zobowiązania Instruktorskiego) zbudować także **kursową fabułę i obrzędowość**.
- Kurs ma **charakter formacyjny**, nastawiony jest przede wszystkim na kształtowanie postaw przyszłych instruktorów harcerskich.
- Kurs powinien być **realizowany systemem małych grup**, najlepiej ze stałymi opiekunami zastępów z grona kadry.
- Poza wyjątkowymi sytuacjami kursów przewodnikowskich dla osób dorosłych (np. nauczycieli) kurs powinien być prowadzony **za pomocą wędrowniczych form pracy** - a więc odpowiednią do wieku uczestników kursu.
- Układ treści może być modyfikowany. Zaleca się jednak, aby rozpocząć kurs od bloków „Podstawy wychowawcze” oraz „Metoda harcerska”, a także aby treści związane z podstawami planowania poprzedziły blok „Instruktor - wychowawca”. Logiczne jest także przeprowadzenie bloku „Trudne sytuacje wychowawcze” po omówieniu elementów rozwoju, a także bloku „Umiejętności interpersonalne”.

- Obowiązkowym elementem kursu są indywidualne rozmowy instruktorskie, mające na celu m.in. pomoc w ukierunkowaniu dalszej ścieżki harcerskiej przyszłego instruktora. Najlepiej, aby były one przeprowadzane przez opiekunów zastępów kursowych. Zawsze w kameralnej i przyjaznej atmosferze.
- Obowiązkowym elementem kursu jest służba - realne działanie na rzecz społeczności lokalnej (na zewnątrz organizacji). Może być ona zrealizowana zarówno w trakcie zjazdu, jak i w zastępach (lub indywidualnie) w czasie między biwakami. Aby odniosła pełny skutek wychowawczy kursanci powinni być włączeni także proces wyboru pola służby i jej zaplanowania (nie musi być to jednak połączone z wyborem pola stałej służby). Standard nie określa czasu, jaki służba powinna zająć, jako, że jest to treść, którą łatwo połączyć z innymi (np. planowanie, umiejętności interpersonalne) – we wzorze dyplomu uwzględniono wyłącznie czas potrzebny na rzetelne podsumowanie pełnionej służby (1h).
- Kurs może być przeprowadzony w formie biwaków lub w formie ciągłej, a także jako kombinacja biwaków i spotkań/działań śródrocznych, przy czasowej dominacji formy wyjazdowej (aby dać kadrze kursu szansę na poznanie nie tylko wiedzy i umiejętności kursantów, ale także obserwację ich postaw).
- Minimalny całociowy czas trwania kursu został obliczony tak, aby możliwe było przeprowadzenie go w ciągu 2 zjazdów uzupełnionych e-learningiem lub/i innego typu zadaniami kursowymi. Jeśli tylko jest to możliwe, zaleca się jednak wydłużenie czasu szkolenia do 3 biwaków.

Wymagane treści oraz zamierzenia

Treści			Zamierzenia	Sugerowany czas	Uwagi
Idea stopnia	Blok	Treści szczegółowe	Po kursie uczestnik będzie:		
Swoją postawą propaguje harcerski system wartości wynikający z Przyrzeczenia i Prawa Harcerskiego.	Podstawy wychowawcze	▪ „Podstawy wychowawcze ZHP”	- znał dokument „Podstawy wychowawcze ZHP” oraz rozumiał jego rolę w procesie budowania programu pracy drużyny,	45 min e-learning + 45 min	możliwy e-learning + konieczne podsumowanie podczas zajęć kursowych
		▪ Cele i misja ZHP	- znał misję i cele działania ZHP, umiał przekładać je na działanie gromady/drużyny,	1h	
		▪ Tożsamość harcerska	- miał świadomość przynależności do ZHP, - znał etapy historii harcerstwa i ich najważniejsze uwarunkowania, w tym genezę istnienia innych organizacji harcerskich w Polsce,	1h e-learning + 15 min	możliwy e-learning + konieczne podsumowanie podczas zajęć kursowych, warto skorzystać z możliwości współpracy z przedstawicielami innych organizacji harcerskich
			- wiedział, jak wykorzystać historię i tradycję harcerską do działań wychowawczych w ZHP, - miał świadomość przynależności harcerstwa do ruchu skautowego, - wiedział, co daje jemu i jego drużynie/gromadzie przynależność do ruchu skautowego,	45 min	warto odwołać się do aktualnych i dostępnych dla drużyny form współpracy skautowej (np. wymian dwustronnych, udziału w zlotach)

Bierze aktywny udział w życiu drużyny, świadomie stosując metodę harcerską i wykorzystując przykład osobisty do realizacji celów wychowawczych.	Metoda harcerska	▪ Elementy i cechy metody	- znał elementy i cechy metody harcerskiej, - rozumiał metodę harcerską, - potrafił wskazać elementy i cechy metody w swojej codziennej pracy, - potrafił zdiagnozować odstępstwa od jej stosowania w drużynie i zastępach,	3h	realizowane także w praktyce kursowej np. poprzez pracę zastępami
		▪ Rozwój intelektualny, społeczny, duchowy, emocjonalny i fizyczny dzieci i młodzieży z uwzględnieniem potrzeb dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wynikającymi z niepełnosprawności, niedostosowania społecznego i zagrożenia niedostosowaniem społecznym	- znał elementy rozwoju, na jakie wpływa metoda harcerska i wiedział, jak przełożyć tę wiedzę na pracę metodą harcerską w zależności od wieku podopiecznych, - wiedział, z jakimi specjalnymi potrzebami edukacyjnymi może się spotkać w swojej pracy wychowawczej oraz do kogo zwrócić się o pomoc w poszczególnych przypadkach,	2h	
		▪ Metodyki grup wiekowych	- rozróżniał pojęcia metoda i metodyka, - znał główne założenia poszczególnych metodyk, - potrafił określić zastosowanie poszczególnych instrumentów metodycznych,	1h 30 min	
		▪ Ciąg wychowawczy - szczepy	- znał znaczenie ciągu wychowawczego w procesie wychowania w ZHP, - wiedział, jak praca w szczepach wspiera funkcjonowanie ciągu wychowawczego,	1h	warto połączyć te treści z blokiem dot. metodyk wystarczy zwięzłe omówienie
	Podstawy planowania pracy	▪ Planowanie krótkoterminowe	- znał zasady planowania (analiza sytuacji z uwzględnieniem potrzeb, definiowanie celów, budowanie zadań, zasady organizacji czasu, budowanie preliminarzu, ocena oraz rozliczenie), - rozumiał potrzebę planowania, - potrafił wyznaczyć cele i zamierzenia oraz na ich podstawie zaplanować pracę w krótkoterminowym projekcie (np. rajd hufca, biwak drużyny),	1h e-learning + 30 min	możliwy e-learning + konieczne podsumowanie podczas zajęć kursowych
				2h	każdy kursant powinien zaplanować harcerski krótkoterminowy projekt, najlepiej służbę na rzecz

					społeczności lokalnej (która jest obowiązkowym elementem kursu)
Poznaję siebie i motywuję swojego postępowania. Pracuję nad własnymi słabościami i rozwijam zdolności. Jest wzorem dla harcerzy.	Instruktor - wychowawca	▪ Idea stopnia	- znał i rozumiał ideę stopnia przewodniczki/ przewodnika,	30 min	realizowane także w praktyce kursowej m.in. poprzez fabułę i obrzędowość kursu
		▪ Instruktor jako wychowawca i opiekun	- znał i rozumiał treść Zobowiązania Instruktorskiego,	1h 30 min	realizowane w praktyce kursowej m.in. poprzez fabułę i obrzędowość kursu
			- potrafił określić, na czym polega rola i postawa instruktora jako opiekuna oraz jako wychowawcy (posługującego się metodą harcerską),		
			- umiał określić wzór osobowy instruktora ZHP,		
		▪ Kodeks Instruktorski	- znał i rozumiał treść Kodeksu Instruktorskiego,	45 min e-learning + 15 min	możliwy e-learning + konieczne podsumowanie podczas zajęć kursowych
			- potrafił ocenić własne zachowania i postawy w świetle czterech obszarów Kodeksu Instruktorskiego, a także Prawa i Przyrzeczenia Harcerskiego i potrafił wyznaczyć zadania do pracy nad sobą,	1h	warto nawiązywać do niniejszych treści także w praktyce kursowej, np. przy podsumowaniach dnia, w pracy opiekuna z zastępem czy też rozmów instruktorskich
		▪ Rola osobistego przykładu instruktora	- wiedział, na czym polega osobisty przykład instruktora w skutecznym stosowaniu metody,	1h	warto w tym miejscu podkreślić wagę inspirowania podopiecznych pracą nad własnymi słabościami i rozwijaniem własnych zdolności
		▪ Godzenie różnych ról społecznych	- wiedział, jak wyznaczyć sobie cele życiowe w sposób ujmujący wszystkie sfery życia, - rozumiał, jak kompetencje nabyte w harcerstwie wykorzystać w przyszłej pracy zawodowej i działalności społecznej,	2h	
		▪ Planowanie własnego rozwoju w oparciu o stopnie instruktorskie	- umiał zaplanować swój rozwój, wykorzystując stopnie instruktorskie, stopnie harcerskie, uprawnienia i odznaki,	2h	każdy kursant powinien zaplanować swój rozwój w oparciu o dostępne w ZHP

		, stopnie harcerskie, uprawnienia i odznaki			narzędzia (stopnie instruktorskie i harcerskie); pożądane jest, aby te zagadnienia omawiał przedstawiciel KSI
			- rozumiał potrzebę dalszego kształcenia się,		
Ma poczucie odpowiedzialności za pracę i powierzoną grupę.	Wiedza o ZHP	▪ Statut ZHP	- orientował się, jakie zagadnienia reguluje Statut ZHP, - potrafił w Statucie ZHP odnaleźć fragmenty bezpośrednio go dotyczące, - znał strukturę ZHP, - wiedział, jaka jest rola instruktora w organizacji, jego prawa i obowiązki,	30 min e-learning + 30 min	możliwy e-learning + konieczne podsumowanie podczas zajęć kursowych
		▪ Strategia ZHP	- znał aktualną Strategię ZHP, - rozumiał, jakie zadania Strategia ZHP stawia przed instruktorami,		
		▪ Podstawowe regulaminy - dotyczące mundurów, odznak i oznak, musztry i ceremoniału harcerskiego	- znał zasady obowiązujące członków ZHP wynikające z regulaminu mundurowego i umiał je zastosować, - wiedział, jak stosować zasady musztry i ceremoniału harcerskiego w pracy drużyny,	30 min e-learning + 30 min	możliwy e-learning + konieczne podsumowanie podczas zajęć kursowych, warto także wykorzystać praktykę kursową (np. zorganizować apel)
		▪ Wizerunek i obieg informacji w organizacji	- wiedział, jak stosować wskazania identyfikacji wizualnej ZHP, - wiedział, dlaczego ważne jest posiadanie w tym kontekście wspólnych zasad i ich przestrzeganie, - miał świadomość kształtowania swojej postawą wizerunku ZHP, - wiedział, gdzie szukać informacji o ważnych sprawach Związku,		
	Bezpieczeństwo	▪ Polityka ochrony bezpieczeństwa dzieci w ZHP	- znał zapisy w dokumencie „Polityka ochrony bezpieczeństwa dzieci w ZHP”, - umiał zdefiniować przemoc: fizyczną, psychiczną, słowną i emocjonalną,	30 min e-learning + 30 min	możliwy e-learning + konieczne podsumowanie podczas zajęć kursowych
			- znał Kodeks dobrych zachowań i świadomie prezentował wzór pożądanych postaw i zachowań, - wiedział, jak stosować „Procedurę postępowania w przypadku przekroczenia strefy bliskości”, - wiedział, jak stwarzać przyjazne	1h 30 min	

			środowisko we wspólnocie harcerskiej,		
		▪ Odpowiedzialność instruktora (drużynowego)	- znał konsekwencje wynikające z odpowiedzialności prawnej za podopiecznych, w tym zasady postępowania w przypadkach wykroczeń i przestępstw popełnianych przez opiekunów,	30 min e-learning + 1h	możliwy e-learning + konieczne podsumowanie podczas zajęć kursowych
		▪ Podstawy prawne działalności instruktora (w zakresie prawa państwowego i Związkowego)	- znał podstawy prawne działalności gromady/drużyny i drużynowego, umiał znaleźć potrzebne mu w tym zakresie informacje i chciał je stosować,		
		▪ Zasady bezpieczeństwa podczas imprez, biwaków i obozów/kolonii	- znał podstawowe przepisy dotyczące organizacji imprez, biwaków, obozu/kolonii i chciał je stosować,	30 min e-learning + 30 min	możliwy e-learning + konieczne podsumowanie podczas zajęć kursowych
			- ma świadomość możliwych zmian w prawie i wie, gdzie ich szukać,	1h	warto pracować na faktycznych przykładach
- umiał zorganizować bezpieczne zajęcia dla swoich podopiecznych, przewidzieć potencjalne sytuacje niebezpieczne dla zdrowia oraz życia,					
	- umiał zachować się podczas wypadku oraz w przypadkach czynów karalnych popełnionych przez nieletnich,				
	▪ Zasady higieny pracy	- znał zasady higieny pracy z dziećmi i młodzieżą oraz chciał je stosować,	30 min		
We współdziałaniu z dziećmi i młodzieżą znajduje radość, umie być starszym kolegą i przewodnikiem.	Umiejętności interpersonalne	▪ Komunikacja	- znał czynniki wpływające na proces komunikowania się,	1h 30 min	realizowane również w praktyce kursowej m.in. poprzez rozmowy instruktorskie
			- wiedział, na czym polega asertywność, wiedział, jak zachowywać się asertywnie,		
			- umiał udzielić informacji zwrotnej i ją przyjmując,		
		▪ Budowanie grupy	- umiał zdefiniować role grupowe,	1h 30 min	realizowane również w praktyce kursowej (np. w połączeniu ze służbą na rzecz społeczności lokalnej)
		- wiedział, jakie procesy zachodzą w grupie,			
		▪ Bycie liderem	- umiał zdefiniować rolę instruktora jako lidera w oparciu o harcerski model przywództwa, biorący swój początek z relacji w zastępie,		
			- rozumiał, jak ważna jest praca z zastępowymi (w tym poprzez zastęp zastępowych), aby i oni doskonalili swoje umiejętności pracy w grupie i z grupą,		
	▪ Motywowanie	- rozumiał potrzebę motywowania,	1h 30 min	dobrą praktyką jest, aby każdy kursant przeciwiczył przeprowadzeni e rozmowy motywującej	
		- miał świadomość tego, co go motywuje (źródła motywacji wewnętrznej, formy motywacji zewnętrznej),			
		- wiedział, jak przeprowadzić rozmowę motywującą,			

Ma świadomość wychowawczej roli służby w harcerstwie.	Służba	Wychowawczy i społeczny wymiar służby	- rozumiał służbę, jako zasadę harcerskiego wychowania i chciał ją podejmować, - rozumiał znaczenie harcerstwa w społeczeństwie (dla rodziny, szkoły, najbliższego środowiska, miasta), - rozumiał ideę wolontariatu, - wiedział, w jaki sposób znaleźć pole do działania i zorganizować służbę, aby posiadała zarówno wychowawczy, jak i społeczny wymiar,	1h podsumowania	każdy kursant powinien pełnić służbę indywidualnie lub z zastępem na zewnątrz kursu (nie na rzecz kursu)
Współtworzy hufcową wspólnotę.	Hufiec jako wspólnota	- Współtworzenie wspólnoty hufcowej przez podstawowe jednostki organizacyjne i kadre - Funkcjonowanie w zespole instruktorskim lub wędrowniczym	- wiedział, na czym polega rola drużyn oraz kadry w budowie wspólnoty hufcowej, - wiedział, jak współdziałać w grupie instruktorów przy realizacji zadań, w tym jak prawidłowo komunikować swoje opinie.	3h	można treści tego bloku uzupełnić o element poznania, czym zajmują się zespoły hufcowe

Zagadnienia organizacyjne

1. Wymagania wobec uczestników:

- opinia komendanta macierzystego hufca (jeśli kurs nie odbywa się w hufcu, do którego uczestnik ma przydział służbowy),
- minimalny wiek - co najmniej 16 lat (rocznikowo),
- minimalna liczba uczestników - 10,
- zalecana maksymalna wielkość drużyny kursowej - 24,
- minimalna i maksymalna wielkość drużyny kursowej podyktowana jest wymogami prowadzenia kursu systemem małych grup (przynajmniej 2 zastępy, nie więcej niż 4) i nie powinna być modyfikowana.

2. Wymagania wobec kadry:

- komendant kursu - przynajmniej w stopniu podharcmistra, posiadający srebrną odznakę kadry kształcącej,
- komenda kursu (przygotowująca kurs i aktywnie w nim uczestnicząca) - co najmniej w stopniu przewodnika, w przypadku opiekunów zastępów najlepiej w stopniu podharcmistra,
- liczba kadry (komendant i inni członkowie komendy) - minimum 1 osoba na 5 uczestników.

3. Inne sprawy organizacyjne

- Wskazówki dotyczące sposobu i czasu organizacji kursu:** Kurs może być przeprowadzony w formie wyjazdu ciągłego lub biwaków. Formy wyjazdowe mogą być uzupełnione tradycyjnymi zbiórkami (np. jako podsumowanie lub wprowadzenie do kursu, czy też dla podsumowania lub sprawdzenia wiedzy z zakresu technik harcerskich).
- Czas trwania kursu:** Kurs trwa minimum 43h (ewentualnie 7h e-learning + 36h tradycyjnie). Całościowy minimalny czas trwania kursu nie może być skrócony, ale może (co jest zalecane) ulec wydłużeniu.
- Wskazówki do e-learningu:** Przez e-learning rozumie się kształcenie na odległość z wykorzystaniem internetu. Zajęcia e-learningowe uzupełniają tradycyjny proces kształcenia. Standard wskazuje dokładnie, które treści można zrealizować w tej formie. Wykorzystanie e-learningu nie jest obligatoryjne.
- Dyplomy:**

- Komenda kursu na podstawie dokonanej oceny realizacji zamierzeń przyznaje dyplom ukończenia kursu. Komenda kursu może także określić dodatkowe warunki konieczne do uzyskania dyplomu.
- Kursanci, którzy spełnili warunki ukończenia kursu, otrzymują dyplom ukończenia kursu. Pozostali uczestnicy na życzenie mogą otrzymać zaświadczenie o uczestnictwie w kursie.
- Wystawiane są dwa dyplomy ukończenia: wewnętrzny (z nazewnictwem ZHP) i zewnętrzny (z nazewnictwem zrozumiałym poza organizacją).
- Na dyplomach należy umieścić: imię, nazwisko, data, miejsce i województwo urodzenia, numer dyplomu, imię i nazwisko oraz numer OKK komendanta, jaki zespół (formalnie: HZKK, MZKK, ChZKK, ChSI) kurs zorganizował, treści i liczbę godzin trwania kursu z określeniem procentowym liczby godzin zajęć zrealizowanych w e-learningu.
- Po dokonaniu zmian w układzie treści kursu na dyplomie (zarówno zewnętrznym, jak i wewnętrznym) można w odmienny sposób, niż jest to określone w standardzie, opisać treści kursu z uwzględnieniem realnej liczby godzin.

Dyplom wewnętrzny	Dyplom zewnętrzny
KURS PRZEWODNIKOWSKI	KURS WYCHOWAWCÓW HARCERSKICH
• Podstawy wychowawcze - 4h 30 min (1h 45 min e-learning + 2h 45 min) • Metoda harcerska - 7h 30 min • Podstawy planowania pracy - 3h 30 min (1h e-learning + 2h 30 min) • Instruktor - wychowawca - 9h (45 min e-learning + 8h 15 min) • Wiedza o ZHP - 3h 30 min (2h e-learning + 1h 30 min) • Bezpieczeństwo - 6h 30 min (1h 30 min e-learning + 5h) • Umiejętności interpersonalne - 4h 30 min • Służba - 1h • Hufiec jako wspólnota - 3h	• Podstawowe zasady wychowawcze ZHP - 4h 30 min • Metoda wychowawcza ZHP - 7h 30 min • Podstawy planowania pracy wychowawczej z dziećmi i młodzieżą - 3h 30 min • Lider-wychowawca - 9h • Wiedza o ZHP - 3h 30 min • Zasady bezpieczeństwa w pracy z dziećmi i z młodzieżą - 6h 30 min • Umiejętności interpersonalne lidera-wychowawcy - 4h 30 min • Działanie na rzecz społeczności lokalnej - 1h • Działanie organizacji pozarządowej na poziomie gminy/powiatu - 3h
Razem - 43h (7h e-learning + 36h tradycyjnie)	

- **Kwestie formalne związane z organizacją kursu:**
 - kursy organizuje hufcowy ZKK (możliwe jest zorganizowanie kursu na poziomie chorągwi lub przez międzyhufcowy ZKK, wtedy zadania komendanta hufca realizuje komendant chorągwi),
 - kadre kursu mianuje komendant hufca (lub właściwy komendant chorągwi),
 - komendant kursu i ZKK organizujący kurs odpowiadają za realizację treści określonych w standardzie,
 - komendant kursu wydaje dyplomy (w tym zewnętrzne) i ewentualnie zaświadczenia,
 - wobec kursantów, dla których kurs nie odbywa się w hufcu, do którego mają przydział służbowy komendant kursu przekazuje komendantom ich macierzystych hufców informacje odnośnie ich osiągnięć oraz innych ważnych aspektów związanych z uczestnictwem w kursie,
 - komendant hufca publikuje w rozkazie listę osób, które ukończyły kurs.
- **Dokumentacja:** program kursu jest przed kursem zatwierdzany przez szefa HZKK lub MHZKK oraz przesyłany do wiadomości właściwej ChSI lub ChZKK; po kursie trafia do archiwum hufca. Na dokumentację kursu składają się: program, ocena i podsumowanie kadry, ocena uczestników, konspekty zajęć, lista uczestników, zestawienie wpływów i wydatków.

4. Warunki ukończenia kursu:

- aktywny udział w zajęciach,
- wykonanie dodatkowego zadania lub zadań zleconych przez komendę takich, np.: opracowanie planu krótkoterminowego projektu, opracowanie planu własnego rozwoju,
- uzyskanie pozytywnej opinii komendy kursu.

5. Ewaluacja:

- prowadzona przez uczestników: ocena całego kursu (opcjonalnie ocena każdego z zajęć lub całego dnia),
- prowadzona przez kadre: podsumowanie całego kursu (łącznie z podsumowaniem ocen uczestników) w formie pisemnej, jako ostatni dokument kursowy,

- wskazane jest przeprowadzenie dalszej ewaluacji po pół roku i po roku - badanie, jak wiedza i umiejętności zdobyte na kursie są wykorzystywane przez kursantów.